

การเสริมสร้างให้คนไทย มีสุขภาพที่ดี

“ส่งเสริมการจัดการสุขภาพในทุกรูปแบบ
นำไปสู่การมีศักยภาพในการจัดการสุขภาพ
ที่ดีได้ด้วยตนเอง พร้อมทั้งสนับสนุน
ให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการสร้างเสริม
สุขภาพที่ดี และมีทักษะสุขภาพที่เหมาะสม”

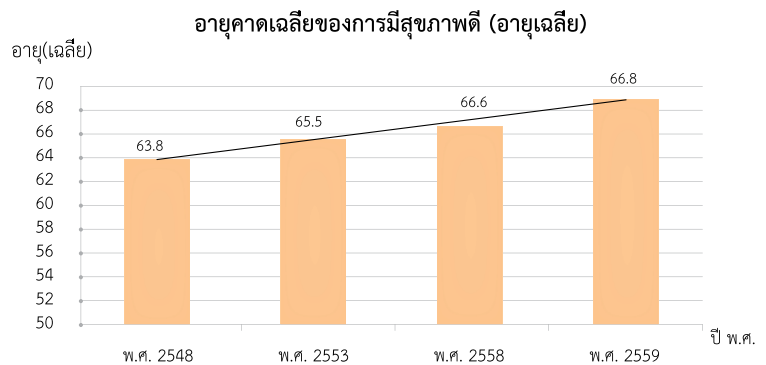

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (13) การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างการจัดการสุขภาวะในทุกรูปแบบ อันจะนำไปสู่การมีศักยภาพในการจัดการสุขภาวะที่ดีได้ด้วยตนเอง ควบคู่ไปกับการสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมสุขภาวะให้มีทักษะด้านสุขภาวะที่เหมาะสม มีความรอบรู้ด้านสุขภาพ และร่วมกันส่งเสริมและพัฒนาระบบบริการสุขภาพที่ทันสมัย ส่งผลให้เกิดการกระจายบริการสาธารณสุขอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ และสามารถพัฒนาและสร้างระบบรับมือ ปรับตัวต่อโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ โดยมีเป้าหมายระดับประเด็นที่กำหนดให้**คนไทยมีสุขภาวะที่ดีขึ้นและมีความเป็นอยู่ดีขึ้น**

การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

130001

เมื่อพิจารณาจากอายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาพดี จากฐานข้อมูล Healthy life expectancy (HALE) ซึ่งจัดทำโดยองค์การอนามัยโลก พบว่า ในปี 2558 และ ปี 2559 มีอายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาพดีอยู่ที่ 66.6 ปี และ 66.8 ปี ตามลำดับ สะท้อนให้เห็นถึงอายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาพดีของประชากรประเทศไทยที่มีการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีแนวโน้มที่จะสามารถบรรลุค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ในปี 2565 (ไม่น้อยกว่า 68 ปี) ได้สำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม

ที่มา: World Health Organization (WHO)

การดำเนินการเพื่อการบรรลุเป้าหมายข้างต้นยังมีประเด็นท้าทายที่จำเป็นต้องเร่งแก้ไข อาทิ การบูรณาการระบบฐานข้อมูลบริการสาธารณสุขระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่มีเชื่อมโยงฐานข้อมูลในบางหน่วยงาน ส่งผลให้ข้อมูลกระจายไม่เป็นระบบ ทำให้ประชาชนบางกลุ่มไม่สามารถเข้าถึงระบบสาธารณสุขที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานเท่าที่ควร รวมทั้งการให้ประชาชนยอมรับและพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้มีความรอบรู้ด้านสุขภาพขั้นพื้นฐาน เนื่องจากปัจจุบันประชาชนบางกลุ่มยังไม่เห็นถึงความสำคัญของการมีสุขภาวะที่ดีเท่าที่ควร จึงควรสร้างการตระหนักรู้ให้มีความรู้ ความเข้าใจ ในการดูแลตัวเองในเบื้องต้นได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสม

แผนแม่บทฯ ประเด็น (13) การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี ประกอบด้วย 5 แผนแม่บทย่อย สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้ (1) การสร้างความรู้ด้านสุขภาวะและการป้องกันและควบคุมปัจจัยเสี่ยงที่คุกคามสุขภาวะ พัฒนาองค์ความรู้และการสื่อสารด้านสุขภาวะที่ถูกต้องและเชื่อถือได้ให้แก่ประชาชน พร้อมทั้งเฝ้าระวังและจัดการกับความรู้ด้านสุขภาวะที่ไม่เหมาะสม อันก่อให้เกิดทักษะทางปัญญาและสังคมที่เป็นการเพิ่มศักยภาพในการจัดการสุขภาวะของประชาชน (2) การใช้ชุมชนเป็นฐานในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาวะที่ดี โดยส่งเสริมให้มีการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เป็นมิตรต่อสุขภาพ รวมทั้งใช้ชุมชนเป็นฐานในการสร้างสุขภาวะที่ดีในทุกพื้นที่เพื่อเป็นแหล่งบ่มเพาะจิตสำนึกการมีสุขภาพดีของประชาชนได้ครอบคลุมและทั่วถึง (3) การพัฒนาระบบบริการสุขภาพที่ทันสมัย สนับสนุนการสร้างสุขภาวะที่ดี มีการนำเทคโนโลยีและ

นวัตกรรมสมัยใหม่มาใช้ในการบริการทางการแพทย์และสุขภาพแบบครบวงจรและทันสมัย เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงและใช้บริการระบบเทคโนโลยีได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม (4) การกระจายบริการสาธารณสุขอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ มีการกระจายบริการสาธารณสุขอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ เพื่อช่วยลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงบริการสาธารณสุข ด้วยการพัฒนาสถานพยาบาลให้เพิ่มบุคลากรทางการแพทย์ให้เพียงพอและนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยในการขยายการให้บริการ รวมทั้งยกระดับคุณภาพการให้บริการตามมาตรฐานสากลทั่วทุกพื้นที่ (5) การพัฒนาและสร้างระบบรับมือและปรับตัวต่อโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ส่งเสริมให้มีการเตรียมการเฝ้าระวังและสร้างความพร้อมรับมือเพื่อยับยั้งป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อ รวมทั้งจัดเตรียมยาวัคซีนเพื่อแก้ไขและรักษาผู้ป่วยจากโรคติดเชื้อเหล่านี้

130101

130201

130301

130401

130501

แผนแม่บทย่อย การสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาวะและ
การป้องกันและควบคุมปัจจัยเสี่ยงที่คุกคามสุขภาวะ

เป้าหมาย

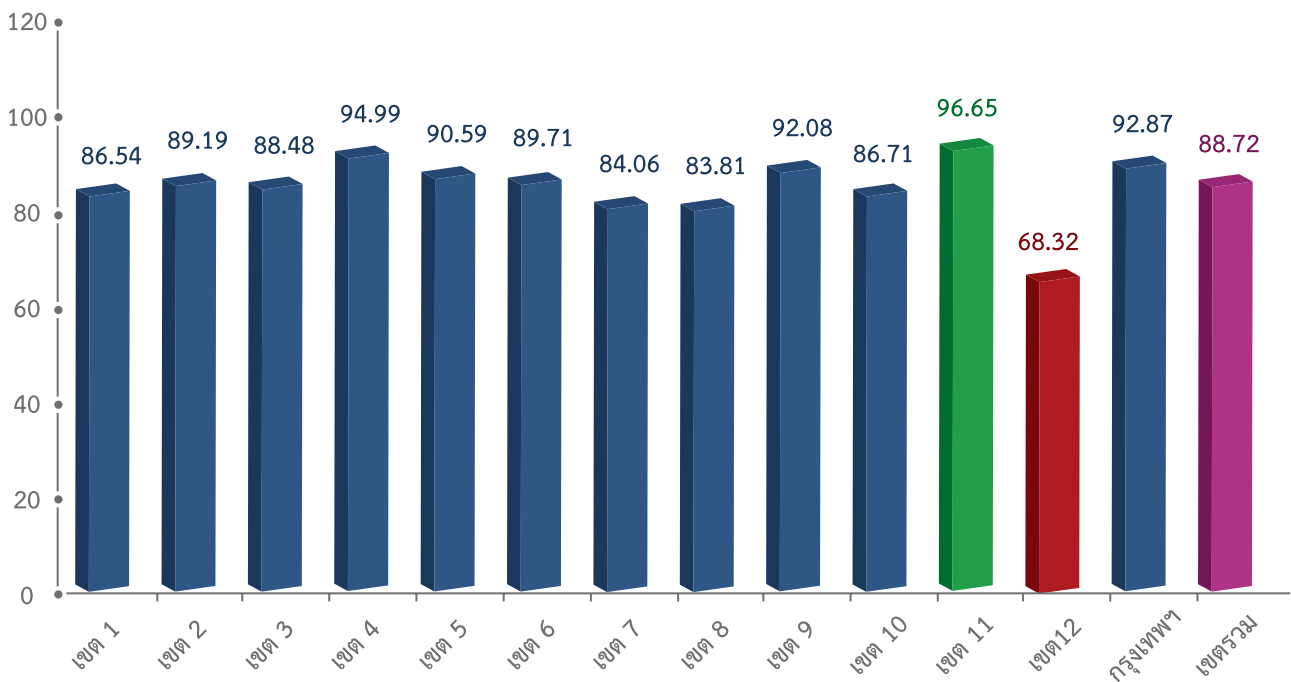
**ประชาชนมีความรอบรู้ด้านสุขภาวะ
สามารถดูแลสุขภาพ มีพฤติกรรมสุขภาพ
ที่พึงประสงค์ และสามารถป้องกัน
และลดโรคที่สามารถป้องกันได้ เกิดเป็น
สังคมบ่มเพาะจิตสำนึกการมีสุขภาพดีสูงขึ้น**

130101

การพัฒนาองค์ความรู้และการสื่อสารด้านสุขภาวะที่ถูกต้องและเชื่อถือได้ให้แก่ประชาชน พร้อมทั้งเฝ้าระวัง
และจัดการกับความรู้ด้านสุขภาวะที่ไม่ถูกต้อง เพื่อเพิ่มศักยภาพในการจัดการสุขภาวะตนเองของประชาชน ทั้งนี้เพื่อ
ให้สามารถบรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้อย่างเป็นรูปธรรมต้องอาศัยปัจจัยสำคัญ ประกอบด้วย สื่อที่ถูกต้องเข้าถึงได้นำไป
ใช้จัดการสุขภาพตนเองอย่างเหมาะสมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภาควิชาเครือข่ายชุมชนมีความรู้และสามารถจัดการปัญหา
ด้านสุขภาวะในพื้นที่ได้อย่างถูกต้อง และกำหนดมาตรการส่งเสริมและควบคุมปัจจัยเสี่ยงของสุขภาวะ

คะแนนเฉลี่ยความรอบรู้ด้านสุขภาวะ
จำแนกตามเขตสุขภาพและภาพรวมของประเทศไทย

136 คะแนน

ที่มา: กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

130101

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย พิจารณาจากอัตรา ความรอบรู้ด้านสุขภาพของประชากร เทียบเคียงได้จาก ข้อมูลของกรมอนามัย ณ ปี 2562 ซึ่งได้มีการสำรวจ ความรอบรู้ด้านสุขภาพของประชาชนไทย อายุ 15 ปี ขึ้นไป ในมิติของระบบสุขภาพ 4 มิติ ได้แก่ การบริการสุขภาพ การป้องกันโรค การส่งเสริมสุขภาพ และผลิตภัณฑ์ยา และสุขภาพ ประกอบด้วย 4 ทักษะ ได้แก่ การเข้าถึง ข้อมูล การเข้าใจ การทบทวนซักถาม และการตัดสินใจ ในเรื่องการดูแลสุขภาพและใช้บริการสุขภาพ พบว่า คะแนนเฉลี่ยความรอบรู้ด้านสุขภาพของคนไทยอยู่ที่ 88.72 คะแนน จากคะแนนเต็ม 136 คะแนน หรือคิดเป็น ร้อยละ 65 ของคะแนนเต็ม ซึ่งมีความรอบรู้ด้านสุขภาพ อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ แม้ผลที่ได้จากการสำรวจ อาจจะยังไม่แสดงให้เห็นเป็นอัตราความรอบรู้ ด้านสุขภาพของประชากร แต่สามารถสะท้อนให้เห็นถึง สถานการณ์ความรอบรู้ด้านสุขภาพในภาพรวม ของประเทศได้

การดำเนินการที่ผ่านมา ช่วงปี 2561-2562 ภาครัฐ มีการดำเนินการที่สำคัญ ได้แก่ การสร้างการตระหนักรู้ เกี่ยวกับสุขภาวะผ่านรูปแบบต่าง ๆ อาทิ รูปแบบของ วิดีทัศน์ รูปแบบเอกสาร รูปแบบสื่อบุคคลและเครือข่าย รูปแบบการขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติ เช่น สุนัข

สุขภาพโมเดลสู่การเป็นต้นแบบการพัฒนาสุขภาวะ อย่างยั่งยืน โดยการดำเนินงานดังกล่าวสอดคล้องกับ ปัจจัยสี่ที่ถูกต้องเข้าถึงได้นำไปใช้จัดการสุขภาพตนเอง อย่างเหมาะสมได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นหลัก

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ผลการ ดำเนินงานที่ผ่านมา แม้จะมีการสร้างการตระหนักรู้ เกี่ยวกับสุขภาวะอย่างต่อเนื่อง แต่ปัจจุบันประชาชน ส่วนหนึ่งยังมีความรอบรู้เกี่ยวกับสุขภาวะที่ไม่เพียงพอ ซึ่งสาเหตุที่สำคัญเกิดจากการสร้างการตระหนักรู้ยังไม่เหมาะสมและครอบคลุมประชาชนทุกกลุ่ม และทุกพื้นที่ ประชาชนไม่ให้ความสำคัญ และภาคี เครือข่ายไม่เข้มแข็ง

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ความรอบรู้ ด้านสุขภาวะเป็นสิ่งที่สำคัญ เนื่องจากจะส่งผลลัพธ์ ต่อด้านสุขภาพ กล่าวคือ เมื่อประชาชนมีความรอบรู้ ด้านสุขภาวะจะทำให้มีศักยภาพในการดูแลตนเองได้ และยังช่วยแนะนำสิ่งที่ถูกต้องให้กับบุคคลใกล้ชิด ครอบครัว ชุมชน และสังคมได้อีกด้วย หน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องเร่งรัดและดำเนินการส่งเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาวะ เพื่อให้สามารถ เข้าถึง เข้าใจ และใช้ข้อมูลด้านสุขภาพในชีวิตประจำวัน ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม สร้างสรรค์รูปแบบการ สื่อสารเพื่อสร้างการตระหนักรู้ให้มีความหลากหลาย และเหมาะสมกับประชาชนแต่ละกลุ่ม และมีการ ประชาสัมพันธ์ข้อมูลอย่างทั่วถึง รวมทั้งสร้างเครือข่าย สุขภาพให้เข้มแข็ง โดยมีโครงการสำคัญ อาทิ โครงการ เสริมสร้างองค์ความรู้และทักษะการจัดการสุขภาวะ ของภาคีเครือข่ายชุมชน โครงการนวัตกรรมเพื่อส่งเสริม ทักษะความรอบรู้ด้านสุขภาวะ และโครงการ สื่อสร้างสรรค์ รอบรู้เรื่องสุขภาวะ ซึ่งจะนำไปสู่การ ขับเคลื่อนเป้าหมายให้บรรลุตามที่กำหนดไว้อย่างเป็น รูปธรรม

แผนแม่บทย่อย การใช้ชุมชนเป็นฐานรากในการสร้าง สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพะที่ดี

เป้าหมาย

จำนวนชุมชนสุขภาพดีเพิ่มขึ้น

130201

การพัฒนาระบบสุขภาพชุมชน เป็นการพัฒนาเพื่อให้เกิดสุขภาพะที่ดีของประชาชนในชุมชน โดยอาศัยความร่วมมือของสมาชิกในชุมชนเพื่อสร้างชุมชนสุขภาพดี และให้การใช้บริการทางการแพทย์ในการเข้ารับรักษาโรคหรือภาวะที่หากได้รับการดูแลรักษาแบบผู้ป่วยนอกที่เหมาะสมแล้วไม่จำเป็นต้องนอนพักรักษาตัวในโรงพยาบาลนั้นลดลง ทั้งนี้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายจำนวนชุมชนสุขภาพดี ต้องอาศัยปัจจัยสำคัญ ประกอบด้วย สภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เอื้อต่อการยกระดับสุขภาพะของชุมชน และการมีส่วนร่วมของภาคส่วนในการสร้างระบบอาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อมชุมชนจากภาคส่วนต่าง ๆ และการเฝ้าระวังปัจจัยเสี่ยงในชุมชน

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย พิจารณาจากอัตราการนอนโรงพยาบาลโดยไม่จำเป็นด้วยภาวะที่ควรควบคุมด้วยบริการผู้ป่วยนอกลดลง เทียบเคียงจากการดำเนินการตามนโยบายรัฐบาล ในช่วงปี 2561 – 2562 ที่เกี่ยวข้องกับภาระการให้บริการสาธารณสุขเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมชุมชนที่เอื้อต่อการมีสุขภาพะที่ดี

**คลินิก
หมอครอบครัว**
Primary Care Cluster

โดยในระยะแรกได้มีการดำเนินโครงการ คลินิกหมอครอบครัว เพื่อนำร่องการให้บริการสาธารณสุขระดับชุมชน โดยให้คนในชุมชนสามารถเข้าถึงการให้บริการสาธารณสุขเบื้องต้น และเพื่อสร้างการรับรู้ ความเข้าใจในการดูแลสุขภาพด้วยตนเองขั้นพื้นฐานให้กับกลุ่มผู้ป่วยเบาหวานและความดัน รวมทั้งสิ้น 50 แห่ง ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ โดยในระยะต่อไปรัฐบาลได้มีแผนขยายการดำเนินโครงการคลินิกหมอครอบครัวดังกล่าวให้ครอบคลุมทั้งสถานพยาบาลระดับชุมชนและสถานพยาบาลขนาดใหญ่อย่างทั่วถึง ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวจะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งเสริมให้อัตราการนอนโรงพยาบาลโดยไม่จำเป็นด้วยภาวะที่ควรควบคุมด้วยบริการผู้ป่วยนอกบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้

การดำเนินการที่ผ่านมา ช่วงปี 2561-2562 ภาครัฐมีการดำเนินการที่สำคัญ ได้แก่ การส่งเสริมและอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมเพื่อยกระดับสุขภาพะของสังคม และการสร้างการมีส่วนร่วมในการเฝ้าระวัง ป้องกัน และแก้ไขปัญหาสุขภาพของคนในสังคม โดยเน้นชุมชนเป็นฐานในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพะที่ดี ผ่านการดำเนินโครงการคลินิกหมอครอบครัว ซึ่งคลินิกหมอครอบครัวที่ผ่านเกณฑ์ในระบบลงทะเบียน จำนวน 1,180 ทีม ครอบคลุมประชากร 12,793,734 คน (ณ วันที่ 30 กันยายน 2562) คิดเป็นร้อยละ 18.16 ของเป้าหมาย 6,500 ทีม ภายในปี 2570 และมีการก่อสร้างศูนย์สุขภาพชุมชนเมือง จำนวน 14 แห่ง รวมทั้ง การผลิตและพัฒนาศักยภาพบุคลากร อาทิ การผลิตแพทย์เวชศาสตร์ครอบครัว โดยผ่านการอบรมระหว่างการทำงาน/ประจำการ/หลักสูตรระยะสั้น แพทย์เวชศาสตร์ครอบครัว/การต่ออายุราชการ รวม 502 คน และอบรมหลักสูตรคณะผู้ให้บริการสุขภาพปฐมภูมิ

130201

ทั้งพยาบาลวิชาชีพ ทันตแพทย์ กายภาพบำบัด ทันตภิบาล เภสัชกร และสหวิชาชีพ รวมทั้งสิ้น 1,533 คน เพื่อให้มีความเชี่ยวชาญด้านเวชศาสตร์ครอบครัวและให้บริการสุขภาพปฐมภูมิที่มีคุณภาพ สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ แลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์ด้านสุขภาพระหว่างบุคลากรทางการแพทย์และคนในชุมชน รวมทั้งการเก็บข้อมูลเพื่อประเมินผลสำเร็จของการดำเนินโครงการ ซึ่งที่ผ่านมาการดำเนินโครงการดังกล่าวได้มีการเก็บประวัติผู้เข้าร่วมโครงการ ประเมินอาการ และวางแผนการรักษาให้กับผู้ป่วยเป็นรายบุคคล เพื่อให้ผู้ป่วยที่อยู่ในชุมชนสามารถดูแลตัวเองได้ในเบื้องต้นและลดการพึ่งพิงการใช้บริการจากสถานพยาบาลของรัฐและเอกชน รวมทั้งยังเป็นการจัดทำฐานข้อมูลสาธารณสุขชุมชนสำหรับติดตามประเมินผลการดำเนินงานเพื่อสร้างชุมชนสุขภาพดีให้เกิดผลสำเร็จในการบรรลุเป้าหมายอย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย การใช้ชุมชนเป็นฐานในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาวะที่ดีในระยะที่ผ่านมาพบว่า บุคลากรการแพทย์ยังไม่เพียงพอต่อการให้บริการกับผู้เข้ามาใช้บริการทางสาธารณสุขด้วยภาวะที่ควรควบคุมบริการผู้ป่วยนอกและในระดับชุมชน รวมทั้งยังไม่มีระบบฐานข้อมูลที่จัดเก็บแฟ้มประวัติของผู้ที่เข้ารับบริการทางสาธารณสุขโดยเฉพาะในโรคเบาหวานและความดันเพื่อที่จะนำมาใช้สำหรับติดตามและประเมินอาการ รวมทั้งวางแผนการรักษาและการดูแลสุขภาพส่วนบุคคลได้ด้วยตนเอง นอกจากนี้ความเหลื่อมล้ำในสังคมโดยเฉพาะในกลุ่มคนที่มีรายได้แตกต่างกันยังเป็นส่วนสำคัญที่อาจทำให้เกิดความแตกต่างในการเข้าถึงการให้บริการทางสาธารณสุข ซึ่งนับเป็นข้อจำกัดที่อาจทำให้การจัดเก็บข้อมูลสำหรับประเมินเพื่อชี้ให้เห็นว่ามีการเพิ่มขึ้นของจำนวนชุมชนสุขภาพดีเกิดความคลาดเคลื่อนได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ในระยะต่อไปภาครัฐควรให้ความสำคัญจัดทำระบบ Personal Health Records และ Health Information Exchange ที่เป็นมาตรฐาน เพื่อให้สามารถจัดเก็บข้อมูลสำหรับเป็นฐานข้อมูลในการติดตามประเมินผลการดำเนินงานได้อย่างเป็นระบบ และให้ผู้ป่วยสามารถเข้าถึงการให้บริการทางสาธารณสุข รวมทั้งสามารถแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพเบื้องต้นกับบุคลากรทางการแพทย์ได้โดยตรง ซึ่งจะทำให้ดำเนินงานสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาวะที่ดีในระดับชุมชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตลอดจนให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นแหล่งบ่มเพาะจิตสำนึกการมีสุขภาพดีของประชาชนผ่านการจัดการความรู้ด้านสุขภาพที่เป็นประโยชน์และสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สร้างสุขภาวะที่ดีร่วมกัน และเข้ามาเป็นแนวร่วมในการเฝ้าระวัง ป้องกัน และแก้ไขปัญหาสุขภาพร่วมกัน ซึ่งจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้

แผนแม่บทย่อย การพัฒนาระบบบริการสุขภาพ ที่ทันสมัยสนับสนุนการสร้างสุขภาวะที่ดี

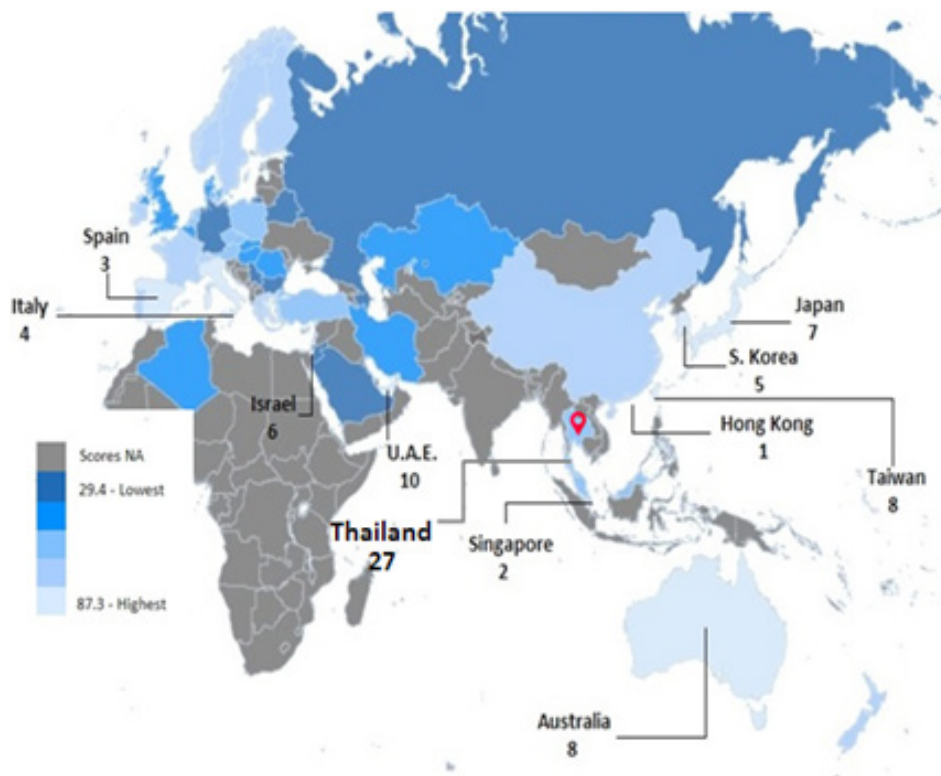
เป้าหมาย

มีระบบสาธารณสุขที่ได้มาตรฐาน ที่ประชาชนทุกระดับเข้าถึงได้ดีขึ้น

130301

นำเทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่มาใช้ในการพัฒนาระบบบริการสาธารณสุข เพื่อเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพในการให้บริการ โดยประชาชนสามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว ซึ่งระบบบริการสุขภาพที่ทันสมัยมีประสิทธิภาพ และยั่งยืน บุคลากรทางการแพทย์เพียงพอต่อความต้องการในแต่ละพื้นที่ และสถานบริการทางการแพทย์ทุกพื้นที่ได้รับการรับรองคุณภาพของโรงพยาบาล จะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้อย่างเป็นรูปธรรม

ดัชนีประสิทธิภาพระบบบริการสุขภาพ

ที่มา: สำนักข่าวบลูมเบิร์ก

130301

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย พิจารณาจากการจัดอันดับประสิทธิภาพระบบบริการสุขภาพ ซึ่งเป็นการจัดอันดับประเทศที่มีความคุ้มค่าด้านระบบดูแลสุขภาพ โดยคำนวณเปรียบเทียบระหว่างค่าใช้จ่ายกับอายุขัยโดยเฉลี่ยของคนในประเทศ ซึ่งในปี 2561 พบว่าประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 27 จาก 56 ประเทศ ปรับอันดับดีขึ้นอย่างก้าวกระโดด จากอันดับที่ 41 ในปี 2560 โดยอันดับดีขึ้นมากถึง 14 อันดับ เนื่องจากมีค่าใช้จ่ายด้านการดูแลสุขภาพต่อประชากร 1 คน ลดลงอยู่ที่ประมาณ 7,086 บาท ขณะที่อายุคาดเฉลี่ยยังคงอยู่ที่ 75 ปี เท่าเดิม ทั้งนี้ หากจัดอันดับภายในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 9 ตามหลังฮ่องกง สิงคโปร์ เกาหลีใต้ ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย ไต้หวัน นิวซีแลนด์ และจีน ซึ่งมีแนวโน้มที่จะสามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในปี 2565 (อันดับที่ 1 ใน 25) ได้สำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม

การดำเนินการที่ผ่านมา ช่วงปี 2561-2562 ภาครัฐมีการดำเนินการที่สำคัญ ได้แก่ โครงการพัฒนาระบบบริการสาธารณสุข อาทิ การพัฒนาคุณภาพและเพิ่มศักยภาพการบริการโดยการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัยมาประยุกต์ใช้ เช่น ระบบคิวออนไลน์ ระบบเวชระเบียนสุขภาพอิเล็กทรอนิกส์ส่วนบุคคล และระบบส่งต่อผู้ป่วยฉุกเฉินวิกฤต เป็นต้น และการบริหารจัดการทรัพยากรด้านการบริการสาธารณสุข เช่น การผลิตบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข และการจัดหาและจัดสรรเครื่องมืออุปกรณ์ทางการแพทย์ เป็นต้น ซึ่งเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพระบบการบริการสาธารณสุขให้ทันสมัย มีคุณภาพ และได้มาตรฐานโดยการดำเนินงานดังกล่าวสอดคล้องกับปัจจัยระบบบริการสุขภาพที่ทันสมัยมีประสิทธิภาพและยั่งยืนเป็นหลัก

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาแม้จะมีการพัฒนาระบบสาธารณสุขให้ได้มาตรฐานอย่างต่อเนื่อง แต่ทั้งนี้ ยังมีข้อจำกัดในการดำเนินการ อาทิ การบูรณาการระบบฐานข้อมูลระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เครื่องมืออุปกรณ์ทางการแพทย์และสาธารณสุขที่ทันสมัยมีจำนวนไม่เพียงพอ และการขาดแคลนบุคลากรทางการแพทย์ ซึ่งส่งผลให้ประชาชนบางกลุ่มไม่สามารถเข้าถึงระบบสาธารณสุขที่มีคุณภาพ และได้มาตรฐาน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การพัฒนาระบบสาธารณสุขให้ได้มาตรฐาน เพื่อให้ประชาชนทุกระดับสามารถเข้าถึงได้อย่างมีคุณภาพและปลอดภัย หน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องเร่งรัดและดำเนินการให้เกิดการบูรณาการฐานข้อมูลระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นรูปธรรม การกระจายเครื่องมืออุปกรณ์ และบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขให้ครอบคลุม และพัฒนาระบบดูแลสุขภาพทางไกล รวมทั้งผลักดันให้สถานพยาบาลได้รับการรับรองระบบคุณภาพของสถานพยาบาล โดยมีโครงการสำคัญ อาทิ โครงการเสริมสร้างมาตรฐานระบบบริการสุขภาพอย่างยั่งยืน โครงการส่งเสริมการประเมินมาตรฐานระบบบริการสุขภาพ โครงการ Smart Health Smart Care และโครงการระบบสุขภาพทางไกล เพื่อแก้ไขปัญหาขาดแคลนแพทย์ที่มีความเชี่ยวชาญ อย่างไรก็ตาม ในการดำเนินการระยะต่อไปควรให้ความสำคัญกับการยกระดับระบบสาธารณสุขให้ได้มาตรฐานที่ประชาชนทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะสามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

แผนแม่บทย่อย การกระจายบริการสาธารณสุข อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ

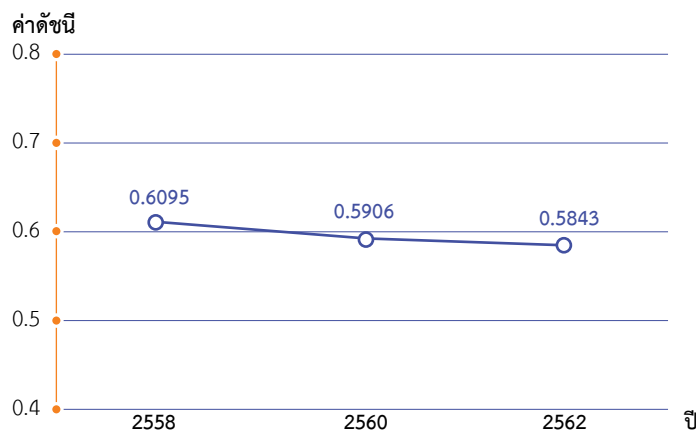
เป้าหมาย

การเข้าถึงบริการสาธารณสุข มีความเหลื่อมล้ำลดลง

130401

การบริหารจัดการระบบการผลิตและพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านสุขภาพให้เพียงพอและสามารถให้บริการที่มีคุณภาพและเป็นมาตรฐานเดียวกันส่งผลให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น รวมทั้งการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนารูปแบบและคุณภาพ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของระบบการบริการปฐมภูมิให้สามารถเข้าถึงบริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องมีกลไกการส่งเสริมการเข้าถึงบริการสาธารณสุขระดับปฐมภูมิที่เหมาะสมและได้มาตรฐานในแต่ละพื้นที่ตามที่กฎหมายกำหนด และผลิต พัฒนา บริหารจัดการบุคลากรด้านสุขภาพระดับปฐมภูมิและศักยภาพของเครือข่ายที่เข้มแข็ง เพื่อสนับสนุนการดำเนินการให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

ดัชนีความก้าวหน้าของการพัฒนาคนด้านสุขภาพ

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย ดัชนีความก้าวหน้าของการพัฒนาคนด้านสุขภาพ ณ ปี 2562 มีค่าดัชนีอยู่ที่ 0.5843 ซึ่งปรับลดลงเล็กน้อยจากปี 2560 ที่มีค่าดัชนีอยู่ที่ 0.5906 โดยเมื่อพิจารณาจะเห็นว่าอาจมีแนวโน้มเสี่ยงต่อการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ที่ 0.67 ในปี 2565 จึงจำเป็นที่ภาครัฐและภาคส่วนต่าง ๆ ต้องเร่งดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการบริการสาธารณสุขให้ประชาชนทุกคนเข้าถึงการบริการที่มีคุณภาพ และเป็นมาตรฐานเดียวกัน อาทิ การเพิ่มบุคลากรทางการแพทย์ให้เพียงพอต่อความต้องการในพื้นที่ ทั้งนี้ จากข้อมูลของสำนักงานเลขาธิการแพทยสภา ณ เดือนธันวาคม 2562 พบว่า แพทย์ทั้งหมดมีจำนวน 58,555 คน แบ่งตามพื้นที่กรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด จำนวน 28,678 คน และ 29,877 คน ตามลำดับ โดยจะเห็นได้ว่าแพทย์ส่วนใหญ่กระจุกตัวอยู่ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

130401

การดำเนินการที่ผ่านมา ช่วงปี 2561-2562 ภาครัฐมีการดำเนินการที่สำคัญ ได้แก่ โครงการการพัฒนาทักษะและสมรรถนะของบุคลากรภาครัฐด้านสุขภาพ อาทิ ด้านเทคโนโลยีการแพทย์สมัยใหม่ ทักษะวิชาชีพ เฉพาะทาง และการผลิตบุคลากรทางการแพทย์ ซึ่งเป็นการเตรียมความพร้อมบุคลากรภาครัฐให้สามารถปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการดำเนินงานดังกล่าวสอดคล้องกับปัจจัยการผลิต พัฒนา และบริหารจัดการบุคลากรด้านสุขภาพระดับปฐมภูมิและศักยภาพของเครือข่ายที่เข้มแข็ง เป็นหลัก อย่างไรก็ตาม ในการดำเนินการระยะต่อไปควรให้ความสำคัญกับการเข้าถึงบริการสาธารณสุขเพื่อลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในสังคมโดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาแม้จะมีการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนบุคลากรทางการแพทย์ โดยเฉพาะการผลิตเพิ่มแพทย์ พยาบาล และสาขาวิชาชีพที่ขาดแคลนอย่างต่อเนื่อง แต่ปัจจุบันปัญหาการขาดแคลนบุคลากรยังคงอยู่ โดยเฉพาะในพื้นที่ต่างจังหวัดและพื้นที่ห่างไกล ส่งผลให้การรับบริการสาธารณสุขเกิดความเหลื่อมล้ำ จึงทำให้การดำเนินงานไม่บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การพัฒนาการเข้าถึงบริการสาธารณสุข เพื่อลดความเหลื่อมล้ำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ หน่วยงานของรัฐและภาคส่วนต่าง ๆ ควรเร่งรัดและดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการเตรียมผลิตและความพร้อมด้านบุคลากรทางการแพทย์ทั้งในเรื่องปริมาณและการกระจายบุคลากรไปยังพื้นที่ห่างไกล รวมทั้งการเพิ่มแนวทางการบริหารจัดการที่ช่วยดึงดูดให้บุคลากรทางการแพทย์คงอยู่ในระบบมากยิ่งขึ้น ตลอดจนการพัฒนาคุณภาพบริการ และการสร้างความเท่าเทียมและเป็นธรรมในการเข้ารับบริการคุณภาพ โดยมีการดำเนินการที่สำคัญ อาทิ การพัฒนาบุคลากรระดับปฐมภูมิสู่ความเป็นมืออาชีพ การกำหนดสัดส่วนบรรจุเป็นข้าราชการตามบริบทของพื้นที่ โดยให้สิทธิบรรจุเป็นข้าราชการในพื้นที่ทุรกันดาร การปรับเพิ่มสวัสดิการ รักษาพยาบาลของครอบครัว การให้สิทธิการศึกษาต่อ และการย้ายกลับภูมิลำเนาสำหรับการจ้างงานในรูปแบบอื่นที่สามารถเทียบเคียงกับข้าราชการ รวมทั้งการพัฒนา รูปแบบการทำงานใหม่เพื่อลดขั้นตอนการทำงาน และลดการสูญเสีย และการใช้เทคโนโลยีที่เพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน ตลอดจนการออกหน่วยสาธารณสุขเคลื่อนที่เพื่อประชาชนในพื้นที่ห่างไกล การพัฒนาศักยภาพเครือข่ายสาธารณสุขเพื่อสังคม และการพัฒนาระบบสุขภาพปฐมภูมิ อันจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้อย่างเป็นรูปธรรม

แผนแม่บทย่อย การพัฒนาและสร้างระบบรับมือ
และปรับตัวต่อโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำ
ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

เป้าหมาย

ประชาชนมีความรอบรู้สุขภาพ เรื่องโรค อุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำที่เกิดจากการ เปลี่ยนแปลงภูมิอากาศมากขึ้น

130501

การส่งเสริมการสร้างองค์ความรู้ด้านสุขภาพ และความตระหนักรู้ในประชากรทุกกลุ่ม เพื่อเตรียมความพร้อมในการป้องกันโรค และสามารถรับมือปรับตัวต่อโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้อย่างมีประสิทธิภาพนำไปสู่การมีสุขภาวะที่ดี ซึ่งต้องเริ่มจากการสร้างการตระหนักรู้ให้ประชาชนเข้าใจและพร้อมรับมือ โรงพยาบาล/หน่วยงานของรัฐที่มีการยกระดับและเตรียมพร้อมเชิงรุก เพื่อรับมือกับโรคอุบัติใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยกระดับสมรรถนะระบบการป้องกันควบคุมการระบาดของโรคและภัยสุขภาพ

สถานการณ์โรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำ

ปี พ.ศ.	โรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำ
2530	โรคฉี่หนู
2540	โรคไข้กาฬหลังแอ่น
2540	โรคลิซมาเนีย
2540	วัณโรคดื้อยา
2542	ไข้สมองอักเสบนิปาห์
2546	โรคซาร์ส
2547	ไข้หวัดนก
2552	ไข้หวัดใหญ่ 2009
2554	โรคติดเชื้ออีโคไล
2555	โรคไวรัสโคโรนา สายพันธุ์ใหม่ 2012
2555	โรคทางเดินหายใจตะวันออกกลาง (เมอร์ส)
2557	โรคติดเชื้อไวรัสอีโบลา
2562	โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา สายพันธุ์ใหม่ 2019

ที่มา: กระทรวงสาธารณสุข

130501

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย โดยพิจารณาจากสัดส่วนประชาชนที่มีความรู้สุขภาพ เรื่องโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ พบว่า ความรอบรู้ด้านสุขภาพ เป็นหนึ่งในวาระแห่งชาติในยุคไทยแลนด์ 4.0 ในการมุ่งสู่สังคมรอบรู้ด้านสุขภาพ ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทั้งสภาพแวดล้อมและโรคภัยไข้เจ็บที่กำลังเกิดขึ้นได้อย่างรู้เท่าทัน จึงจำเป็นที่ประชาชนต้องรู้เรื่องโรค เข้าถึงข้อมูลสุขภาพ ที่ถูกต้องและทันสมัย รู้จักปัจจัยเสี่ยง ป้องกันและแก้ไข ปัญหาโรคที่เกิดขึ้นในปัจจุบันทั้งโรคติดต่อและไม่ติดต่อ เพื่อให้ประชาชนเข้าใจการเกิดและแพร่กระจายของโรค ตลอดจนการป้องกันและดูแลตนเองก่อนการตรวจรักษา ทั้งนี้ โรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำเป็นหนึ่งในประเด็นสำคัญที่ต้องสร้างความรอบรู้แก่ประชาชน เนื่องจาก

หลายปีที่ผ่านมาทั่วโลกเกิดโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำ ที่รุนแรงหลายโรค ซึ่งเป็นผลมาจากสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอันเกิดจากพฤติกรรมของมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยต้องเผชิญกับความเสี่ยงของการแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำ ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ อันเนื่องมาจากการเคลื่อนย้ายของประชากร ประชาชนขาดความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักในการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำ รวมทั้ง การปฏิบัติตนไม่ถูกต้องตามหลักสุขอนามัยหรือสุขลักษณะที่ดี ซึ่งส่งผลกระทบต่อและเป็นภัยคุกคาม ในหลายมิติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมิติสุขภาพ

130501

การดำเนินการที่ผ่านมา ช่วงปี 2561-2562 ภาครัฐมีการดำเนินการที่สำคัญ ได้แก่ โครงการการเตรียมความพร้อมของหน่วยงานภาครัฐ เช่น การพัฒนาเครือข่ายเตือนภัยและเฝ้าระวังโรคและภัยสุขภาพ และการพัฒนาสมรรถนะระบบการบริหารจัดการให้สามารถเฝ้าระวังและรับมือได้อย่างรวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์ และมีประสิทธิภาพ โดยการดำเนินงานดังกล่าวสอดคล้องกับปัจจัยโรงพยาบาล/หน่วยงานของรัฐที่มีการยกระดับและเตรียมพร้อมเชิงรุก เพื่อรับมือกับโรคอุบัติใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นต้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาภาครัฐมีการสร้างความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักรู้เกี่ยวกับโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศยังไม่ครอบคลุมและเข้าถึงทุกกลุ่มเป้าหมาย จึงส่งผลให้ประชาชนส่วนหนึ่งมีความรอบรู้เรื่องโรคดังกล่าวไม่เพียงพอและไม่สามารถป้องกันและดูแลสุขภาพของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การสร้างความรอบรู้เรื่องโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ หน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องเร่งรัดและดำเนินการสร้างความรู้ความเข้าใจ และความตระหนักรู้เกี่ยวกับการเกิดโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศที่ส่งผลกระทบต่อดำรงชีวิตของประชาชนทุกเพศทุกวัย เพื่อให้ประชาชนเตรียมความพร้อมในการรับมือ ป้องกันและดูแลตนเองได้อย่างเท่าทัน นอกจากนี้ ในส่วนของหน่วยงานภาครัฐเองจะต้องเตรียมความพร้อมในการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรระบบบริหารจัดการ เครื่องมือ และกลไกในการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมโรคติดต่ออุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำ รวมทั้งพัฒนาการตอบโต้การแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำในภาวะฉุกเฉินได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ตลอดจนมีมาตรการการยกระดับสมรรถนะระบบการป้องกันควบคุมการระบาดของโรคและภัยสุขภาพที่มีประสิทธิภาพและทันถ่วงที โดยมีโครงการสำคัญ อาทิ โครงการรู้เท่าทันโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำ เพื่อสร้างสังคมรอบรู้ด้านสุขภาพ และโครงการพัฒนานวัตกรรมป้องกันโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำ ซึ่งเป็นหนึ่งในปัจจัยที่จะสามารถนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายได้